



Datum: 2024-05-15

Ärendenummer: SLK-2024-00239

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

li.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: li.dl@regeringskansliet.se

Diarienummer: LI2024/00248

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet - Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Göteborgs Stad är positiv till att livsmedelsberedskapen lyfts fram och utreds då det under lång tid inte funnits någon nationell planering. Då det tar lång tid att bygga upp ett motståndskraftigt livsmedelssystem är det viktigt att kommuner, regioner, myndigheter och näringsliv redan idag lägger grunden för framtida generationers livsmedelberedskap.

Staden instämmer i utredningens bedömning att Livsmedelsverket får vägledande och samordnande uppdrag med tillägget att de bör ges uppdrag och medel för detta direkt eftersom en vägledning behöver finnas tillgänglig omgående.

Göteborgs Stad anser att förslaget att Livsmedelsverkets uppdrag ska kartlägga livsmedelsbutikernas förmåga att motstå allvarliga störningar behöver kopplas till ett mandat att kravställa och samordna förmågan, utöver att få den kartlagd.

Göteborgs Stad avstyrker att Livsmedelsverket ska följa upp kommunernas arbete och vill betona vikten av att det inte uppstår någon dubbelrapportering till olika myndigheter eller annan onödig administration. För kommunen är det mer effektivt att en aktör i detta fall länsstyrelsen följer upp helheten av kommunens krisberedskap och civilt försvar.

Göteborgs Stad instämmer i vikten av att hålla handeln och produktionen i gång så att tillgång till livsmedel säkras. Dock ansvarar kommunerna för merparten av Sveriges samhällsviktiga verksamhet och måste inför och vid en kris fokusera på sina samhällsviktiga verksamheter. Göteborgs Stad anser det problematiskt att staden skulle avvara sin fordonsflotta samt driftspersonal för att under en kris börja köra ut livsmedel. Kommunens samhällsviktiga verksamheter kommer att vara fullt upptagna med det egna/ordinarie uppdraget vid kriser, och att det därmed inte nödvändigtvis går att räkna med att dessa finns tillgängliga, eller att de ens är godkända, för livsmedelsdistribution.

Författningsförslaget innebär att kommunen ska ta ansvar för och analysera behov hos befolkningen i kommunen. Staden anser att det finns risk för att det blir svårhanterligt i kommunens beredskapsarbete med olika definitioner av "befolkningen" som kommunens ansvar avser. Det behövs ett förtydligande angående vad som är kommunens ansvar utifrån att säkerställa tillgången till livsmedel till hela befolkningen.

Syftet med livsmedelsberedskap enligt betänkandet är att över tid upprätthålla försörjningen av nödvändiga livsmedel. Det innebär att livsmedelsberedskap avser hela hotskalan, inklusive fredstida krissituationer. Göteborgs Stad är tveksamt till begreppet ”över tid” i utredningens förslag till författning. Staden menar att begreppet är ottydligt och behöver ses över.

Utredningen föreslår att kommunen ska samverka med aktörer som har betydelse för livsmedelsförsörjningen. Staden menar att en sådan samverkan behöver ske regionalt och/eller nationellt. Länsstyrelsen, som är beredskapsmyndighet inom sektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten, bör ha rollen att samverka kring distribution av livsmedel regionalt.

I betänkandet finns inget lagförslag angående offentliga måltider. Göteborgs Stad menar att det behövs en tydligare hänvisning till hur beredskapsarbetet ska hanteras inom den offentliga måltiden.

Det behöver finnas en rimlighet i kraven på det offentliga i förhållande till handel och näringsliv. Kommunerna ansvarar för merparten av Sveriges samhällsviktiga verksamhet och måste inför och vid en kris fokusera på sina samhällsviktiga verksamheter. Göteborgs Stad menar att näringslivet behöver ges bättre förutsättningar att ta ett beredskapsansvar både kopplat till den offentliga måltiden och övriga tjänster som kan kopplas till livsmedelsberedskapen i kommunen. Exempel på kritiska varor och tjänster är transporter och leveranser, utrustning samt reservdelar, el, vatten, IT, förbrukningsmaterial och kemikalier.

Dricksvatten omfattas inte av lagförslaget. Staden vill lyfta att utredningens definition av livsmedel enligt utredningen leder till en viss osäkerhet om beskrivningarna avser livsmedel eller livsmedel exklusive dricksvatten. I avsnittet 7:5 *Dricksvatten är en kritisk insatsvara* exemplifieras kvalitetskraven på dricksvatten med att Livsmedelsverkets föreskrifter för dricksvatten LIVS 2022:12 anger gränsvärden för mikroorganismer samt kemiska och radioaktiva ämnen (7 §). Ur beredskapssynpunkt är det viktigt att veta att det svåraste kvalitetskravet att säkerställa är 6 § punkt 1 angående att dricksvatten ska vara hälsosamt och rent, eftersom den gäller alla mikroorganismer och ämnen oavsett om föreskriften anger ett gränsvärde.

En specifik sekretessbestämmelse föreslås för information som hanteras av kommuner inom ramen för livsmedelsberedskapen enligt den nya lagen om livsmedelsberedskap. Staden gör bedömningen att det föreslagna tillägget till § 7, 38 kap. (2009:400) offentlighets- och sekretesslagen kan förenkla stadens interna bedömningar och förtydliga hur information relaterat till det samordnade arbetet med livsmedelsberedskap i staden ska hanteras.

Utredningen föreslår värnande av jordbruksmark. Staden instämmer i det men vill också lyfta risken för att om ytterligare regleringar skulle införas som försvårar eller omöjliggör bebyggelse eller ändrad användning av jordbruksmark kan det få påverkan på Göteborg Stads möjlighet till bostadsutveckling och expansion. Samtidigt kan det medföra möjlighet till ökad livsmedelsberedskap och försörjningsförmåga samt bibehållande av ekologiska värden.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att livsmedelsberedskap ska finansieras via stadsbudgeten. Dock bör kommunerna erhålla medel i generella stadsbidrag. Riktade statsbidrag enligt utredningens förslag kan medföra att den kommunala planeringen blir kortsiktig och ryckig.

Göteborgs Stad anser att den föreslagna nivån om 250 miljoner per år delad på 290 kommuner är otillräcklig. Vid SKR:s remisskonferens framkom att fördelningen var tänkt att ske rakt av det vill säga 250 miljoner kronor delat på 290 kommuner. Staden anser att det är orimligt att det enligt förslaget ska vara samma nivå oavsett storlek på kommun.

Den bild som framkommit under dialogen med SKR delas i stort av staden.

Avslutningsvis vill Göteborgs Stad uppmärksamma på vikten av tydliggörandet av viktiga ställningstagande och hur de hänger ihop i de olika utredningarna som görs inom beredskapsområdet. När det är så många olika utredningar på gång samtidigt finns det risk att helheten går förlorad.

Vid behandling av ärendet i kommunstyrelsen antecknade representanterna från M, D och KD som yttrande en skrivelse från den 14 maj 2024, se bilaga.

Göteborg den 15 maj 2024

Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yttrande angående Remiss från landsbygds- och infrastrukturdepartementet - Livsmedelsberedskap för en ny tid (SOU 2024:8)

Moderaterna, Demokraterna, Liberalerna och Kristdemokraterna är positiva till att livsmedelsberedskapen skärps, särskilt i ljuset av det nya sårkhetspolitiska läget. Stadsledningskontorets förslag till remissvar lyfter relevanta synpunkter och potentiella målkonflikter.

Vi vill därutöver tillägga att det stärkta skyddet av jordbruksmark måste ses och värderas i ett regionalt och nationellt perspektiv. Den jordbruksmark som finns inom Göteborgs Stads gränser kan endast leverera några procent av livsmedelsbehovet för kommunens innevånare. Göteborgs Stads jordbruksmark är primärt betrakta som en resurs för livskvalitet för medborgarna snarare än avgörande för livsmedelsförsörjningen. Ur ett hållbarhetsperspektiv kan därför annan markanvändning än jordbruksmark vara högre prioriterad inom och i närheten av regionkärnor. Till exempel kan stadsutveckling innehållande bostäder vara högre prioriterat nära regionkärnan för att minska det regionala trafikarbetet (långväga arbetspendling) och för att kunna spara mer orörda naturområden från urban spridning. I växande regionkärnor är det rimligare att bostadsförsörjningsbehov har en högre vikt och skydd av jordbruksmark en lägre vikt jämfört med längre från regionkärnan. Det bör också beaktas att ett aktivt jordbruk, särskilt med boskapsinslag, kräver skyddsavstånd till bebyggelse för att undvika olägenhet, störning och konflikter.

Vi vill med erfarenhet från Göteborg även uppmärksamma utredning på att ägandeformen kan ha betydelse för jordbruksmarkens utveckling och avkastning. Göteborgs Stad har cirka 3000 hektar jordbruksmark med ett 60-tal gårdsarrenden och runt 200 sidoarrenden. Jordbruksmarken och gårdarna härrör till stor del från de aggressiva uppköp som gjordes på 1960- och 1970-talet inför den omfattande planerade utbyggnaden i periferin. Större delen av planerna förverkligades aldrig. Staden kvarhållit marken, men inte haft någon tydlig strategi för utveckling och nyttjande av denna mark. I stället har stora arealer mark och ett stort antal gårdar upplåtits med kommunala arrenden.

Det går delvis att likna detta vid ett omfattande feodalsystem med Göteborgs Stad som den styrande feodalherren. Arrendelösningen ger naturligt en kraftig dämpning av investeringar i jordbruket och fastigheterna. Arrendatorerna har inte incitament att investera i gårdar och jordbruk eftersom mark och byggnader fortfarande är stadens. Dessutom är det svårt, för att inte säga omöjligt, för en arrendator att få banklån på en arrenderad fastighet. Stadens förmåga att investera i gårdar och jordbruk är begränsad då dessa investeringar konkurrerar med stadens övriga investeringar inom ett begränsat

investeringsutrymme. Detta kommunala ägande med tillhörande jordbruksarrenden försvagar livsmedelsberedskapen. Ägandeformen kan ha en avgörande betydelse för jordbruksmarkens bidrag till livsmedelsberedskapen.